

Taşınır Mallara İlişkin İyiniyetle Kazanım Kuralının (TMK m. 988) Karşılıksız İşlemler Bakımından Uygulanabilirliği

Applicability of the Rule on Bona Fides Acquisition of Moveables (TCC Art. 988) to Gratuitous Transfers

Gökçe KURTULAN GÜNER*

ÖZ

TMK m. 988 uyarınca, bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden iyiniyetle yapılan kazanımlar, devreden kişinin tasarruf etkisinin eksikliği adeta onarılarak geçerli kabul edilir. Düzenlemede kazanımların ivazlı olup olmamasına göre bir ayrıma rastlanmamaktadır. Bu nedenle Türk hukuku öğretisindeki hâkim görüş, emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle yapılan kazanımların ivazsız dahi olsalar korunması gerektiği yönündedir. İlgili düzenlemenin lafzi ve tarihsel yorumu bu görüşü destekler nitelikte olsa da hukukumuzda karşılıksız kazandırmalara ilişkin muhtelif hükümler, düzenlemenin amacı ve karşılaştırmalı hukuk verileri dikkate alındığında, hükmün teleolojik redüksiyona tâbi tutularak ivazlı kazanımlara hasredilmesi yerinde gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: İyiniyetle kazanım, emin sıfatıyla zilyet, bağışlama, ivazsız kazanım, teleolojik redüksiyon.

ABSTRACT

Pursuant to Article 988 of the TCC, a person who takes possession of a movable in good faith to become its owner or to acquire a limited right in rem is protected therein even if the movable was entrusted to the transferor without any authority to affect the transfer. The rule does not explicitly embody a condition that such acquisition shall be made for value. For this reason, the prevailing view in the Turkish legal doctrine is that such bona fide acquisitions should also be protected even if they are made without consideration. Although the semantics and historical interpretation of the relevant provision supports this view, considering the various other rules regarding acquisitions without consideration in our legal system the purpose of the rule and the related comparative law data, making a teleological reduction and limiting the scope of the provision to acquisitions for consideration is considered appropriate.

Keywords: Bona fide acquisition, entrusted possessor, donation, acquisition without consideration, teleological reduction

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, ORCID ID: 0000-0001-6982-3820.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Gökçe KURTULAN GÜNER

E-posta/E-mail: gokce.kurtulan@bilgi.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 15.08.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 07.12.2024

How to cite this article/Atf için: Gökçe Kurtulan Güner, "Taşınır Mallara İlişkin İyiniyetle Kazanım Kuralının (TMK m. 988) Karşılıksız İşlemler Bakımından Uygulanabilirliği, (2024) 30(2). Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 1-17. DOI: 10.33433/maruhad.1533702

I. GİRİŞ

Türk Medenî Kanunu'nun ("TMK") 3. maddesi uyarınca "*Kanunun iyiniyete hukuki bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır.*" Kanunun iyiniyete hukuki bir sonuç bağladığı durumların başında ise taşınırın emin sıfatıyla zilyetten kazanımına ilişkin TMK m. 988 ve taşınmazlarda tapu siciline duyulan güvene dayalı kazanımlara ilişkin TMK m. 1023 gelmektedir. TMK m. 988 uyarınca, bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden iyiniyetle yapılan kazanımlar, devreden kişinin tasarruf etkisinin eksikliği adeta onarılarak geçerli kabul edilir. Benzer yönde TMK m. 1023'e göre de tapu kütüğündeki yolsuz tescile güvenilerek, yani iyiniyetle yapılan kazanımlar da tasarruf yetkisi eksikliği sorunu rafa kaldırılarak korunur. Bahsi geçen iki hükümde de bu kazanımların ivazlı olup olmamasına göre bir ayrıma rastlanmamaktadır. Bu nedenle Türk-İsviçre öğretisindeki hâkim görüşün, emin sıfatıyla zilyetten ya da yolsuz tescile güvenilerek yapılan kazanımların ivazsız olmasının önemli olmadığı yönünde olduğunu söylemek mümkündür¹. Bu çalışmada amaçlanan, taşınırın emin sıfatıyla zilyetten kazanımı açısından bu geleneksel yaklaşımın tartışmaya açılması ve hükmün amacının incelenerek farklı bir yorum yapılmasını mümkün olup olmadığının sorgulanmasıdır.

Bilindiği üzere hukuk bilimselliğini, yönteminin bilimselliğine borçludur². Pozitif hukukun uygulanması söz konusu olduğunda, ilk önce bu normun olumlu ve olumsuz içeriğini kavramak, ikinci aşamada ise kuralı yorumlamak gerekir³. Ancak bu aşamalardan geçilmesine rağmen tatmin edici bir yanıt bulunamamışsa boşlukların hâkim eliyle bir kanun koyucu gibi (*modo legislatoris*) doldurulması icap eder⁴. Nitekim bu husus TMK m. 1'de açıkça belirtilmiştir. İlgili hükümde kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konulara uygulanır denerek, pozitif hukukun uygulanmasında kuralın içeriğinin kavranması ve yorumlanmasına öncelik verilmiş, ancak bu aşamalara rağmen somut olaya uygun düşen bir kural tespit edilememişse hâkimin hukuk yaratmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Kuşkusuz bu değerlendirme normatif hukukçuluğun uğraş alanına girmektedir. Eldeki çalışmada, TMK m. 988 hükmünün ivazsız kazanımlar bağlamında da uygulanır olup olmadığı incelenirken bu yönüme sadık kalınacak ve öncelikle hükmün amacı araştırılacaktır.

Sonrasında ise bu konudaki karşılaştırmalı hukuk verileri incelenecektir. Karşılaştırmalı hukuk araştırmasının amaçlarından biri araştırmacının kendi hukuk sistemini daha iyi anlamasını, bu bağlamda derinleşmesini sağlamaktır⁵. Belirli bir hukuk kuralına yüklenen ve nesilden

1 Türk hukukunda hâkim görüşün bu yönde olduğu yönünde Sendi Yakuppur, *Tapu Kütüğüne Güven İlkesi* (On İki Levha 2016) 40; Osman Levent Özay, 'Emin Sıfatıyla Zilyedin Taşınır Bağışlamasının Hükümü' (2022) 12(2) Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1177, 1183-1184. İsviçre hukuku için aynı yönde bkz Wolfgang Ernst and Samuel Zogg, Art. 824-836 ZGB in Thomas Geiser ve Stephan Wolf (eds), *Basler Kommentar zum BGB II* (7th edn, Helbing Lichtenhahn 2023) Art 933, N 24a; Lorenz Sieber, *Der bereicherungsrechtliche Ausgleich bei Leistungsketten* (Stämpfli 2015) 126-127.

2 Rona Serozan, *Serozan Hukukta Yöntem – Mantık* (yayına hazırlayan Yeşim M. Atamer) (On İki Levha 2024) 15. Benzer yönde bkz Yaşar Karayalçın ve Aynur Yongalık, *Hukukta Öğretim – Kaynaklar – Metod* (8. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2020) 167 vd.

3 Karayalçın ve Yongalık (n 2) 204-205; Yasemin Işıktaç ve Sevtap Metin, *Hukuk Metodolojisi* (4. Bası, Filiz 2013) 164-165.

4 Bkz Karayalçın ve Yongalık (n 2) 219.

5 Mary Ann Glendon, 'Reflection on the Comparative Study of Law in the 21st Century' in Katharina Boele-Woelki ve

nesile aktarılan bir bakış açısının sonunda “hâkim görüş” seviyesine yükselmesinin, bu kuralın sorgulanmasına çekinceyle yaklaşılmasına neden olduğunu söylemek mümkündür. Bu ise beraberinde statik bir hukuk anlayışını getirmektedir. Karşılaştırmalı hukuk araştırması, bu bağlamda yerleşik görüşlerin yeniden gözden geçirilmesinin kapısını araladığı için önemlidir. Bu bakış açısıyla bu çalışmada öncelikle *olması gereken* kural tespit edilecek, sonrasında bu değerlendirmenin diğer hukuk sistemlerinde ve hukukun uyumlaştırılması çalışmalarında izlenen yol ile uyumlu olup olmadığı tartışılmaya çalışılacaktır.

II. KURALA VE TARİHSEL GELİŞİMİNE BİR BAKIŞ

Taşınırın iyiniyetle kazanımına ilişkin TMK m. 988 uyarınca “*Bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynı hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.*”

Bu hüküm sayesinde taşınırı devreden kişinin tasarruf yetkisi eksikliğine rağmen, tasarruf işlemine geçerliymiş gibi bir sonuç bağlanarak kazanımın korunmasını sağlamaktadır⁶. Hükümün lafzından devralan kişiye ilişkin olarak anlaşılabilen ilk koşul devralan kişinin iyiniyetli olmasıdır. Hüküm, ivazlı ve ivazsız kazanımlar bakımından bir ayırım yapmamakta, bu nedenle ilk bakışta ivazsız kazanımların da hükümün kapsamına dahil olduğu izlenimini uyandırmaktadır⁷. Bununla birlikte, bir an için söz konusu düzenlemede ivazlı ve ivazsız kazanımlar arasında bir ayırım yapılmadığı ve hükümün lafzının tüm kazanımları kapsayacak şekilde olduğu düşünülebilse de Serozan’ın ifadesiyle *çağdaş yorumun salt sözcüğün semantik anlamıyla yetinmediği, yorumda sözün arkasındaki özün de göz önünde bulundurulması gerektiği* hiçbir zaman unutulmamalıdır⁸. Zira yasa kuralları, hükümün sözünün, özünün ve bağlantılı diğer yasa kurallarının ışığında sistematik bir yaklaşımla yorumlanmalı ve uygulanmalıdır⁹. Bu durumda, “bir taşınırı, taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden iyiniyetle ve ivazsız devralan kişilerin bu kazanımı korunur mu?” sorusuna da şüphesiz yaklaşmak gerekir. Acaba söz konusu hüküm sadece ivazlı devirleri korumak için uygulanacak bir düzenleme midir, yoksa iyiniyetli kişinin edinimi bilabedel olsa da korunmalı mıdır?

Bilindiği üzere yorum faaliyeti, bir ucunda kanunlara kesin üstünlük, diğer ucunda ise hâkimlere kapsamlı bir serbesti tanıyan görüşlerin bulunduğu geniş bir spektruma sahiptir¹⁰. Şüphesizdir

Diego P Fernandez Arroyo (eds), *The Past, Present and Future of Comparative Law* (Springer 2018) 6.

6 Bu durumda bir aslen kazanmadan mı yoksa bir devren kazanmadan mı bahsedildiği konusundaki tartışmaya ilişkin olarak bkz Gülşah Vardar Hamamcıoğlu, *Medeni Hukukta Tasarruf İşlemi Kavramı* (On İki Levha 2014) 97 vd; Emil W. Stark ve Barbara Lindemann, *Berner Kommentar zum Art. 919-941ZGB Der Besitz* (Stämpfli 2016) Art 933, N 88 vd; François Guisan, *La Protection de l’Acquéreur de Bonne Foi en Matière Immobilière* (Editions René Thonney-Dupraz 1970) 175 vd; Martina Hurst-Wechsler, *Herkunft und Bedeutung des Eigentumserwerbs kraft guten Glaubens nach Art. 933 ZGB* (Schulthess 2000) 71-72.

7 Susan Emmenegger, ‘Schenkung und Gutgläubenschutz’ in Pascal Pichonnaz, Nedim Peter Vogt and Stephan Wolf (eds), *Spuren des römischen Rechts – Festschrift für Bruno Huwiler zum 65. Geburtstag* (Stämpfli 2007) 227.

8 Serozan (n 2) 186. Aynı yönde Haluk Nami Nomer ve Pakize Ezgi Akbulut, *Medeni Hukuka Giriş Bölüm I* (7. Bası, Filiz 2022) 27.

9 Serozan (n 2) 190.

10 Karayalçın ve Yongalık (n 2) 205.

ki başvurulacak temel yorum metodu yorum yapan hukukçuya ve benimsenen adalet anlayışına göre değişiklik gösterir. Ancak bu temel yorum metodu sonucunda varılan kanaatin diğer yorum metotlarıyla da desteklenmesi gerektiği açıktır¹¹. Yorum yaparken başvuru alan araçların başında kanun koyucunun iradesini tespit etmeye yarayacak kanunun genel gerekçesi ya da ilgili hükmün madde gerekçesinin geldiğini söylemek yanlış olmaz¹². Bu çalışmanın konusunu oluşturan hükümler, 1926 tarihli 743 sayılı Türk Kanunu Medenî'sinin 901. ve 931. maddelerine karşılık gelmektedir. Ancak eski Medenî Kanunu'muzda madde gerekçesi bulunmadığı için, bu kuralların arka planında yatan düşüncelere de bu vesileyle ulaşmak mümkün değildir. Yürürlükteki Kanun'un ilgili maddelerinin gerekçelerine bakıldığında da Türk Kanunu Medenî'sinin hükümlerinin devam ettirildiğine ilişkin ifadelerin yer aldığı, bu nedenle bu gerekçenin de konumuz açısından yol gösterici olmadığı söylenebilir¹³.

Esasen hak sahibi olmayandan mülkiyetin kazanılması Roma hukukunun temel prensipleriyle taban tabana zıt düşen bir fikirdir. *Ubi rem meam invenio, ibi vindico* (malımı nerede bulursam, orada alırım) ilkesinin hâkim olduğu Roma hukukunda kural, malikin zilyetliği elinden rızası dâhilinde ya da dışında çıkmış malı üzerinde her zaman mülkiyet hakkını ileri sürebileceği yönündeydi¹⁴. Bu nedenle sadece çok sınırlı hallerde malikin hak kaybına uğraması söz konusu olabilmekteydi¹⁵. Bununla birlikte Cermen hukukunun iyiniyetle kazanım kavramına bakışının Roma hukukundan çok farklı olduğu bilinmektedir. Cermen hukukunda bir kimseye güvenerek, rızası dahilinde malını bırakan kimsenin, bu malı iyiniyetle edinen kişiye karşı bir hak iddia edemeyeceği bir kural olarak benimsenmiş, bu durumda kayba uğrayan kişinin, sadece malını emanet ettiği kişiye karşı bir dava açma hakkı olduğu kabul edilmişti. Cermen hukukunda *Hand-wahre-Hand* olarak anılan bu ilkenin odak noktası malın malikin elinden rızası dâhilinde çıkıp çıkmadığı olup; malı edinen kişinin iyiniyetli olup olmadığına bakılmamaktaydı¹⁶. Ancak 15. ve 16. yüzyıla gelindiğinde Almanya'da Roma hukukunun resepsiyonunu¹⁷ takiben bu kuralda bir yumuşama yaşanmış ve *Hand-wahre-Hand* kuralı iyiniyetli kazanımlar için sınırlı bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır¹⁸.

11 Karayalçın ve Yongalık (n 2) 206; Serozan (n 2) 190.

12 Karayalçın ve Yongalık (n 2) 206.

13 Bu bağlamda dilin sadeleştirilmesi dışında yapılan tek değişikliğin, madde başlığında yer alan "istihkak davası" ifadesinin "taşınır davası" olarak düzeltilmesi olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim TMK'nın genel gerekçesinde de bu hükümlerde değişiklik yapılmadığı açıkça ifade edilmiştir. Genel gerekçe için bkz <<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723m.htm>> Erişim tarihi 8 Ağustos 2024.

14 M Kemal Oğuzman, Özel Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku* (23. bası, Filiz 2020) 120; Halûk Nami Nomer ve Mehmet Serkan Ergüne, *Eşya Hukuku* (10. bası, On İki Levha 2023) 83; Jean Georges Sauveplanne, 'The Protection of the Bona Fide Purchaser of Corporeal Movables in Comparative Law' (1965) 29 (4) The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, 652. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Guisan (n 6) 21 vd; Hurst-Wechsler (n 6) 3 vd; Ernst Karner, *Gutgläubiger Mobilierwerb – Zum Spannungsverhältnis von Bestandschutz und Verkehrsinteressen* (Springer 2006) 74 vd; Juliane Schellerer, *Gutgläubiger Erwerb und Ersitzung von Kunstgegenständen* (Mohr Siebeck 2016) 13, 18.

15 Bu istisnalara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz Guisan (n 6) 23 vd.

16 Sauveplanne (n 14) 653; Karner (n 14) 82 vd; Schellerer (n 14) 14 vd. Ayrıca bkz. Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir (n 14) 120.

17 Bkz. Gonca Kuru, 'Thibaut ve Savigny'de Resepsiyon ve Kodifikasyon Hareketleri' (2017) 22(1) MÜHFHAD 201, 208-211.

18 Cermen hukukunda kavramın tarihsel gelişimine ilişkin ayrıntılı bilgi için Guisan (n 6) 33 vd.

Büyük ölçüde Cermen hukukunun etkisi altında gelişen İsviçre hukukunda 1881 tarihli Federal Borçlar Kanunu'nun kabulünden önce Kantonların konuya yaklaşımının değiştiği bilinmektedir¹⁹. 1881 tarihli Kanun'un 205. maddesiyle ise hak sahibi olmayandan kazanım sorunu bir çözüme kavuşturulmuştur. İlgili düzenleme uyarınca *kayıp veya çalıntı mallara ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, iyiniyetle bir malı devralan kişi, malı devreden kişi malik olmasa bile malın sahibi olacağı* açıkça hükme bağlanmış²⁰, 1907 yılında kabul edilen İsviçre Medenî Kanunu m. 933 ve m. 714, f. II (bu hükümler TMK m. 988 ve 763, f. II'ye karşılık gelmektedir) hükümlerinde de aynı yaklaşım sürdürülmüştür²¹.

Bu açıklamalar ışığında Türk-İsviçre Medenî Kanunlarının ilgili hükümlerinde yer alan çalınan/kaybolan şey ve birine güvenilerek bırakılan şey arasındaki ayrımın Cermen hukukunun bir yansıması; devralan kişinin iyiniyetli olup olmadığına ilişkin ayrım ise Roma hukukundaki kuralın bir uzantısı olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle günümüze kadar gelen “emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle kazanım” kuralı aslında Roma ve Cermen hukuklarının konuya zıt yaklaşımlarının adeta bir sentezi olarak karşımıza çıkmaktadır²². Bu doğrultuda şu ara sonuca varmak mümkündür: hükmün tarihsel gelişimine bakıldığında iyiniyetli devralan kişinin kazanımının ivazlı ya da ivazsız olmasına ilişkin bir ayrımın yapılmadığı, ivazsız kazanımların da diğer şartlar mevcutsa aynı korumaya tâbi tutulduğu anlaşılmaktadır. Buna rağmen bu çözümün modern toplumun ve ekonomik hayatın gerekleriyle uyumlu olup olmadığının sorgulanması şarttır.

Bilindiği üzere yasa koyucunun artık geçmişte kalmış iradesine öncelik tanıyan tarihsel öznel yorum metodu – isabetli olarak – günümüzde büyük ölçüde terk edilmiş ve yerini güncel nesnel yoruma bırakmıştır²³. Doğaldır ki tarihsel yorum kanun kurallarının anlamlandırılmasında önemli bir tutamak olmaya devam etmektedir, ancak belirleyici değildir²⁴. Bu doğrultuda anlambilimsel (semantik) ve tarihsel (historik) yorumun ilgili düzenlemenin yorumlanmasında yetersiz kaldığı gerçeği karşısında yasa kuralının sistematik ve amaçsal (teleolojik) yorumu büyük önem kazanmaktadır²⁵. Sistematik yorumdan kasıt, düzenlemenin izole bir şekilde değil, diğer bağlantılı yasa kurallarıyla ve temel ilkelerle birlikte, bir bütünlük içinde ele alınmasıdır²⁶. Amaçsal yorumda ise kuralın günün şartları karşısında izlediği kabul edilebilecek, diğer bir ifadeyle güncel amacı (*ratio legis*'i) araştırılır²⁷. Bu açıdan bakıldığında sistematik ve teleolojik yorumun benzer kaynaklardan beslendiğini ve iç içe geçtiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Aşağıda, taşınırın emin sıfatıyla

19 Bkz Guisan (n 6) 52-54; Hurst-Wechsler (n 6) 49 vd.

20 Hükmün Fransızca dilindeki orijinal hali şu şekildedir: “*Sauf les dispositions relatives aux choses perdues ou volées, l'acquéreur de bonne foi devient propriétaire de la chose, encore que celui qui la aliénée n'en fût pas propriétaire. Sous les mêmes conditions, les tiers perdent les autres droits réels qui pourraient leur appartenir sur la chose.*”

21 Hurst-Wechsler (n 6) 67. Ayrıca bkz Emmenegger (n 7) 227-228.

22 Guisan (n 6) 46, 57. Türk hukukunda malın zilyedinden iyiniyetle hak kazanımı bakımından Roma ve Cermen hukukları düşünüldüğünde bir “orta yol tutulduğu” yönünde Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir (n 14) 121.

23 Serozan (n 2) 187-188. Ayrıca bkz. Nomer ve Akbulut (n 8) 28-30.

24 Serozan (n 2) 188.

25 Ernst A Kramer, *Juristische Methodenlehre* (6th ed, Beck 2019) 154 vd.

26 Ibid 99; Serozan (n 2) 190-191; Nomer ve Akbulut (n 8) 27.

27 Kramer (n 25) 171; Serozan (n 2) 191; Nomer ve Akbulut (n 8) 30-33.

zilyetten edinilmesine ilişkin TMK m. 988 kuralının ivazsız işlemler bakımından da uygulanabilir olup olmadığı sistematik ve teleolojik yorum çerçevesinde değerlendirilecektir.

III. KURALIN AMACI VE BAĞLANTILI DÜZENLEMELERLE İLİŞKİSİ

Öğretide hak sahibi olmayan kişiden iyiniyetle kazanıma ilişkin kuralların temel olarak iki ilkenin hayata geçirilmesine katkıda bulunduğu ifade edilmektedir. Bunlar alışveriş (işlem) güvenliği ve hukuki görünüşe güven ilkeleridir²⁸. Aslında iyiniyetle kazanım kurallarının ivazsız işlemlerde de uygulanması gerekip gerekmediği sorusunun yanıtı da bu ilkelerden hangisinin diğerine kıyasla ağır bastığı doğrultusunda şekillenmektedir. Sadece hukuki görüşüne güvenerek bir işlem yapan kişinin salt bu güveni korunmaya değer midir, yoksa bu güvenin bir “alışveriş” bağlamında mı oluşmuş olması gerekir? Bu sorunun yanıtının verilebilmesi için Kanun’un ivazsız kazandırmalara ilişkin yaklaşımının özünün tespit edilmesi şarttır. Bu doğrultuda yapılacak değerlendirmenin ilk durağının sağlar arası karşılıksız kazandırmaların prototipi olan bağışlama sözleşmesi olması kaçınılmazdır.

Türk Borçlar Kanunu (“TBK”) m. 285, f. I uyarınca “*bağışlama sözleşmesi, bağışlayanın sağlararası sonuç doğurmak üzere, malvarlığından bağışlanana karşılıksız olarak bir kazandırma yapmayı üstlendiği sözleşmedir.*” Bu tanımda yer alan ve konumuz açısından önem arz eden unsur, bağışlamanın **bağışlayanın malvarlığından** yapılmasıdır. Bundan kasıt, bağışlama neticesinde bağışlayanın fakirleşmesi ve bağışlananın zenginleşmesidir. Doğaldır ki bağışlayanın fakirleşmesi malvarlığının aktifinde yer alan bir unsurun eksilmesi/azalması (örneğin bir malın temliki) ya da pasifinin artması (örneğin borcun üstlenilmesi) şeklinde olabilir²⁹. Peki, bağışlayanın malvarlığında bulunmayan, üçüncü bir kişi tarafından kendisine emanet edilen bir şeye ilişkin olarak yapılan bağışlama sözleşmesinin akıbeti ne olacaktır? Bu durumda iyiniyetli bağışlananın her hâlükârda mülkiyeti kazandığını söylemek mümkün müdür yoksa bağışlamaya ilişkin bu şart TMK m. 988’in ancak ivazlı işlemler bakımından uygulanabilir olduğuna yönelik bir işaret olarak kabul edilebilir midir?

Öğretide bir görüş, TBK m. 285, f. I hükmünde yer bulan bağışlamanın bağışlayanın malvarlığından yapılması şartını göz önünde bulundurarak, başkasına ait bir şeyin mülkiyetinin TMK m. 988 uyarınca iyiniyetli bağışlanan tarafından kazanılması mümkün olmadığını savunmaktadır. Bu görüşü savunan yazarlar, bu durumda bağışlamaya ilişkin tasarruf işleminin geçersiz olduğunu,

28 Yakuppur (n 1) 1. Bunların yanı sıra, ilgili kuralın meşrulaştırılmasında malikin bu tehlikeli durumu kendisinin yarattığı, dolayısıyla sonuçlarına da katlanması gerektiği yönündeki (“kendi düşen ağlamaz”) gerekçenin de sıkça ileri sürüldüğü belirtilmelidir. Bu görüşte örneğin AL Sirmen, *Eşya Hukuku* (11. baskı, Legem 2023) 120; Nomer ve Ergüne (n 14) 87; Frédéric Barth, ‘Gültigkeit bzw. Wirksamkeit der Handschenkung einer anvertrauten Sache’ (2021) *Basler Juristische Mitteilungen* 275, 287. Bu görüşe ilişkin açıklamalar ve eleştiriler için bkz Guisan (n 6) 222 vd; Hurst-Wechsler (n 6) 74 vd. Hak sahibinden iyiniyetle kazanım kuralını meşrulaştırmak için öğretide ileri sürülen diğer görüşlere ilişkin ayrıntılı bir değerlendirme için ayrıca bkz Guisan (n 6) 209 vd.

29 Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1* (6. baskı, Vedat 2008) 344; Rona Serozan, Başak Baysal ve Kerem Cem Sanlı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm* (3. baskı, On İki Levha 2018) N 980; Aydın Zevkililer ve K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (22. baskı, Vedat 2024), 177; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (28. baskı, Legem 2023) 978; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı* (7. baskı, Filiz 2023) 174; Claire Huguenin, *Obligationenrecht Allgemeiner und Besonderer Teil* (3rd ed, Schulthess 2019) N 2875.

dolayısıyla mülkiyet hakkını kaybetmemiş olan malikin malı elinde bulunduran bağışlanana karşı istihkak davası açabileceği ileri sürülmektedir³⁰.

Bu görüş borçlandırıcı işlem ve tasarruf işlemi ayırımını silikleştirdiği gerekçesiyle eleştirilmiştir³¹. Bu yazarlara göre bağışlama sözleşmesinin tanımında yer alan “bağışlayanın malvarlığından yapılması” ifadesini katı bir lafzi yoruma tâbi tutmak ve sözleşmenin geçersizliğine yol açabilecek bir şart olarak görmek mümkün değildir. Aksinin kabulü, gelecekte edinilecek malların ya da hakların bağışlama sözleşmesinin konusu edilememesi anlamına gelir; ki bunun doğru olmadığı ortadadır³². Özetle, *Emmenegger*'in de ifade ettiği üzere, eşya hukuku alanında istenmeyen bir sorunun düzeltilmesi için bağışlama sözleşmesine ilişkin bu hükmü gerekçe göstermek, borçlandırıcı işlem – tasarruf işlemi ayırımını bulanıklaştırmaktan başka bir şey değildir ve kabul edilmemelidir³³.

Başkasına ait bir mala ilişkin olarak yapılan bağışlamanın geçersizliği görüşünü savunan yazarların TBK m. 285, f. 1'in lafzı dışında başvurduğu bir diğer sebep ise aksinin kabulü hâlinde mülkiyet hakkını kaybeden kişi açısından adil olmayan sonuçların doğacak olmasıdır. Zira bağışlananın mülkiyeti kazandığının kabul edildiği ihtimalde, taşınırını başkasına emanet ederek mülkiyet hakkından olan güvenen kişinin bağışlayana karşı ileri sürebileceği bir sebepsiz zenginleşme talebi bulunmamaktadır³⁴. Bunun sebebi, en azından saf bağışlamada, bağışlayanın herhangi bir ivaz almaması, yani zenginleşmemiş olmasıdır. Sebepsiz zenginleşmenin dolaysızlığı ilkesi³⁵ ise bu talebin mülkiyeti kazanan üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesini engellemektedir³⁶. Dolayısıyla TMK m.

30 Bu yönde örneğin Andreas Von Tuhr and Hans Peter, *Allgemeiner Teil des schweizerischen Obligationenrechts Band I* (3rd ed, Schulthess 1979) 493 dn 143; Huguenin (n 29) N. 2875; Nedim Peter Vogt ve Annaig Vogt, Art. 239 OR in Corinne Widmer Lüchinger ve David Oser (eds), *Basler Kommentar zum OR I* (7th ed, Helbing Lichtenhahn 2020) N 42; Ingeborg Schwenzer ve Christiana Fountoulakis, *Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil* (8. bası, Stämpfli 2020) N 58.16; Gülşah Vardar Hamamcioğlu, *Bağışlama Sözleşmesi* (Adalet 2016) 38.

31 Bkz. Emmenegger (n 7) 223 vd; Ernst ve Zogg (n 1) Art 933, N 24a. Türk hukukunda görüşün eleştirisi için bkz. Özay (n 1) 1184 vd.

32 Bir kimsenin ileride edineceği malları, bunların belirlenebilir olması ve yapılan tasarrufun bağışlayanın iktisap ve tasarruf ehliyetini aşırı derecede sınırlamadığı müddetçe bağışlamanın geçerli olduğu yönünde bkz. Tandoğan (n 29) 344. Bu açıklamaların bağışlama sözü için geçerli olduğu kadar, elden bağışlama için de geçerli olduğu yönünde bkz. Ernst ve Zogg (n 1) Art 933, N 24a.

33 Emmenegger (n 7) 226.

34 Karş. Emmenegger (n 7) 229-230.

35 M Turgut Öz, *Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme* (Kazancı 1990) 48 (“Dolaysızlık koşulu, sadece sebepsiz zenginleşmenin önce birinin malvarlığında gerçekleşip sonra başkasının malvarlığına aktarılması durumunda iade talebine izin vermez.”)

36 Alman Medenî Kanunu § 816, f. 1, c. 2 § 822 kurallarında, ivazsız kazandırmalar söz konusu olduğunda sebepsiz zenginleşme talebinin mülkiyeti kazanan üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebileceği açıkça düzenlenmiştir. Türk-İsviçre Borçlar Kanunlarında ise bu hükümlerin bir benzeri bulunmamaktadır. *Von Tuhr*'un izinden giden bir görüşe göre (bkz Von Tuhr ve Peter (n 30) 514 vd), aynı çözümün hukukumuz açısından da benimsenmesi mümkündür. Bu yönde Rona Serozan, Başak Baysal ve Kerem Cem Sanlı, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (On İki Levha 2022) § 25 N 3; Eugen Bucher, *Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil* (2nd ed, Schulthess 1988) 678; Alfred Koller, *OR AT Band I* (5th ed, Stämpfli 2023) N 31.74; Heinrich Honsell, *Schweizerisches Obligationenrecht Besonderer Teil* (10th ed, Stämpfli 2017) 224; Schwenzer ve Fountoulakis (n 30) N 58.16; Sieber (n 1) 138. Aksi yönde Öz (n 36) 153 vd; Hermann Becker, *Berner Kommentar zum schweizerisches Zivilgesetzbuch OR 1-183 Allgemeine Bestimmungen* (Stämpfli 1945) Art 62, N 24; Emmenegger (n 7) 231. Alman Medenî Kanunu'nda yer alan hükmün Avrupa hukuku sistemlerine bakıldığında müstesna nitelikte olduğu, bu nedenle genelleştirilmesinin mümkün olmadığı yönünde bkz Christian von Bar ve Eric Clive (eds), *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference (DCFR)*

988'in bağışlama sözleşmeleri bakımından uygulanabilir olduğu kabul edilirse, mülkiyeti kaybeden güvenenin elinde ne bir istihkak ne bir sebepsiz zenginleşme talebi olduğu söylenebilecektir. Bunun ise hukuken arzu edilen bir sonuç olmadığı ifade edilmektedir³⁷.

Kanımcı doğru yaklaşım, bağışlamanın *causa minor* niteliğinin³⁸ TMK m. 988 hükmünün daraltıcı/teleolojik yorumu tâbi tutulmasına destek sağladığının kabul edilmesidir³⁹. Kendisine bir mal bağışlanan kişinin söz gelimi satış sözleşmesinde alıcıyla aynı konumda tutulmaması, bağışlama sözleşmesinin ivazsız niteliğinin doğal bir sonucudur. Bağışlayanın önerisini kabule kadar geri alabilmesine ilişkin TBK m. 293, bağışlayanın ağır kusur haricinde zarardan sorumlu olmadığına ilişkin TBK m. 294 ve bağışlamanın geri alınmasına ilişkin TBK m. 295 ve devamında yer alan hükümler, bağışlama sözleşmesinde bağışlanana, sinallagmatik bir sözleşmedeki alacaklıya kıyasla çok daha zayıf bir koruma bahşedildiğinin somut göstergeleridir⁴⁰. Keza alacağın ivazsız devri hâlini düzenleyen TBK m. 191, f. II hükmünde de alacağı devredenin garanti sorumluluğunu kabul edilmemiştir.

Sadece Borçlar Kanunu'nda değil, hukuk sistemimizin başka yerlerinde de ivazsız kazandırmalara, ivazlı işlemlerle karşılaştırıldığında daha güçsüz bir koruma sağlandığına dair işaretlere rastlamak mümkündür. Örneğin Türk miras hukukunda, karşılıksız kazandırmaların bazı şartlar altında saklı paylı mirasçılara tanınmış önemli bir koruma mekanizması olan tenkis talebine⁴¹ konu olabileceği kabul edilmiştir⁴².

Ölüme bağlı tasarruflar amaç ve zaman sınırlaması olmaksızın tenkise tâbi iken⁴³, ölüme bağlı tasarrufların tenkisinin saklı payların korunması için yeterli olmaması durumunda sağlar arası karşılıksız kazandırmaların tenkisi de belirli şartlar altında mümkün kılınmıştır⁴⁴. Örneğin miras

Volume 5 (Sellier 2009) 4830.

37 Bkz. Vardar Hamamcıoğlu, *Bağışlama* (n 20) 38. Benzer yönde Ernst ve Zogg (n 1) Art 933, N 24a. Kanımcı mülkiyet hakkını yitiren kişinin hukuken korumasız kaldığını söylemek tam olarak yerinde değildir. Zira olayların birçoğunda bu kişinin, kendisine bir malını emanet edilen kişiyle arasında bir sözleşmesel ilişki bulunacak, sözleşmenin ihlali dolayısıyla tazminat talebinde bulunulabilecektir. Aynı yönde Barth (n 28) 287-288; Özyay (n 1) 1187.

38 Ernst ve Zogg (n 1) Art 933, N 24a.

39 Bu görüşte Honsell (n 37) 223. Benzer yönde Arnold F Rusch, *Rechtsscheinlehre in der Schweiz* (Dike 2010) 243-245.

40 Serozan, Baysal ve Sanlı, *Borçlar Özel* (n 29) N 976; Honsell (n 37) 222-223; Sieber (n 1) 89.

41 Tenkise konu olan kazandırma ifa edilmişse, saklı paylı mirasçılar uyarınca tenkis davası açabileceği gibi (TMK m. 560, f. I), söz konusu kazandırmanın henüz ifa edilmemiş olması hâlinde bunu bir defi yoluyla da her zaman ileri sürebilir (TMK m. 571, f. III). Bkz. Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku* (8. bası, Seçkin 2022) 232; Ahmet Nar, *Türk Miras Hukukunda Tenkis* (On İki Levha 2016) 12-13.

42 Nar (n 41) 143. Karşılıklı kazandırmalar saklı paylı mirasçılardan taleplerine karşı korunaklıyken, karşılıksız kazandırmalar bakımından ise TMK m. 570 hiyerarşik bir yapı kurmuştur.

43 Nar (n 41) 151.

44 Ayrıntılı bilgi için bkz Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi, Cilt I* (2. bası, On İki Levha 2022) TMK m 565, N 1495 vd. Kanun koyucu TMK m. 565'te hangi sağlararası karşılıksız kazandırmaların tenkise tâbi olacağını sınırlı olarak saymıştır. Kazandırmaların sınırlı olarak sayılmış olmasına rağmen kapsamının çok geniş olduğu yönünde bkz. Nar (n 41) 152. Bunların bir grubu mirasçılar lehine yapılan kazandırmalardır (b. 1 ve 2). Bir diğer grubu ise saklı pay kurallarını etkisiz hale getirmek amacıyla yapılan kazandırmalar oluşturmaktadır (b. 4). Konumuz açısından özel önem arz eden son grup ise miras bırakanın yapmış olduğu bazı bağışlamalardan oluşmaktadır (b. 3).

bırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar tenkise tâbi hukuki işlemlerdir⁴⁵. Bunun dışında, miras bırakanın ölümünden önceki bir yıl içinde yaptığı (daha doğru bir ifadeyle bir yıl içinde ifası gerçekleşmiş) bağışlamalar da tenkis edilebilmektedir⁴⁶. Bu bağışlamaların tenkise tâbi olması için dönme hakkının saklı tutulması ya da bağışlananın saklı paylı mirasçılığa ilişkin kuralları bertaraf etme amacını taşıması aranmamaktadır⁴⁷. Bu durumda, bağışlama sözleşmesi ifa edilmiş, örneğin taşınır malın mülkiyeti bağışlananın malvarlığına geçmiş olsa bile söz konusu kazandırma tenkise konu olabilmektedir. Konumuz açısından özellikle altı çizilmesi gereken husus ise, kanun koyucunun tenkis kuralları bağlamında da bağışlananın menfaatlerini istisnasız bir şekilde korunması fikrini kabul etmemiş olduğudur⁴⁸.

Kökenini Roma hukukunda bulan ve İcra İflas Kanunu'nun ('İİK') 277. ve devamı hükümlerinde düzenlenen, alacaklarını tahsil edememiş alacaklıların belirli şartlar altında borçlunun daha önceden yapmış olduğu tasarrufların iptalini sağlaması için önemli bir araç olan iptal davasına (ya da tasarrufun iptali davasına) ilişkin kurallara göz atıldığında da hukuk sistemimizde karşılıksız kazandırmaların adeta bir *üvey evlat* muamelesi gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır⁴⁹. Zira Kanun'un 278. maddesi uyarınca olağan hediyeeler hariç olmak üzere, borçlunun belirli bir zaman dilimi içinde yapmış olduğu tüm bağışlamalara ve ivazsız tasarruflara karşı alacaklıların iptal davası açma hakkına sahip olduğu kabul edilmiştir⁵⁰.

- 45 Bağışlayanın herhangi bir gerekçe göstermeden ve bir süre sınırı olmaksızın istediği anda, tek taraflı irade beyanıyla bağışlamayı geri alabileceğinin kararlaştırıldığı bir sözleşme varsa, bu durumda söz konusu kazandırmanın başkaca bir koşul aranmaksızın tenkise tâbi olduğu kabul edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Fikret Eren, *Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası* (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1973) 87; Nar (n 41) 175; Çabri (n 44) N 1508. Eren'e göre, miras bırakanın serbestçe dönebileceği bağışlamaların tenkise tâbi kabul edilmesinin arkasında iki sebep mevcuttur. Bunlardan ilki, bu tür bağışlamalarda miras bırakanın niyetinin aslında saklı paylı mirasçılığa ilişkin kuralları ihlal etmek yönünde olma ihtimalinin yüksek olmasıdır. Diğeriyse, bu tür bağışlamaların, yerine getirilmesi bağışlayanın ölümüne bağlı bağışlamalara benzermesi ve bu ikincisinin de ölüme bağlı tasarruflara ilişkin kurallara tâbi tutulmuş olmasıdır. Eren (n 45) 87.
- 46 Eren (n 45) 89; Çabri (n 44) N 1509. Bu bağışlamaların tenkise tâbi olması için dönme hakkının saklı tutulması ya da bağışlananın saklı paylı mirasçılığa ilişkin kuralları bertaraf etme amacını taşıması aranmamaktadır. Bkz. Nar (n 41) 179. Bir önceki ihtimalden farklı olarak, burada bağışlanan kişi söz gelimi bağışlamadan dönülmesi ya da muvazaa iddiasının ileri sürülmesi gibi bir riskle aslında karşı karşıya değildir. Bağışlama sözleşmesi ifa edilmiş, örneğin taşınır malın mülkiyeti bağışlananın malvarlığına geçmiş olmasına rağmen bu kazandırmanın tenkise konu edilmesi söz konusudur.
- 47 Nar (n 41) 179. Bir önceki ihtimalden farklı olarak, burada bağışlanan kişi söz gelimi bağışlamadan dönülmesi ya da muvazaa iddiasının ileri sürülmesi gibi bir riskle aslında karşı karşıya değildir.
- 48 Kanun koyucu karşılıksız kazandırmanın muhatabının menfaatleriyle saklı payları ihlal edilen mirasçılardan menfaatleri arasındaki dengeyi zamansal bir sınırlama getirerek bulmaya çalışmıştır. Türk hukukunda bu süre 1 yıl olarak öngörülmüştür. İsviçre hukukunda ise süre 5 yıldır (ZGB Art. 527).
- 49 Kanun koyucu, iptal davasına konu olabilecek bazı tasarrufları açıkça saymış (m. 278 ve 279), bunun dışında bir de alacaklılara zarar verme kastıyla yapılan işlemler için genel bir iptal sebebi öngörmüştür (m. 280). Ayrıntılı bilgi için bkz. Güray Erdönmez, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali* (On İki Levha 2019) 1 vd.; Timuçin Muşul, *Tasarrufun İptali Davaları* (Adalet 2015) 251 vd.; L Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflas Hukuku* (Yetkin 2022) 538 vd.
- 50 Öngörülen iki yıllık süre hacizden, haczedilecek mal bulunmaması nedeniyle acizden veya iflasın açılmasından başlayarak geriye doğru hesaplanmaktadır. Bkz. Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* (2. bası, Yetkin 2015) 586; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n. 49) 539. Kuşkusuz ivazsız tasarrufun, davacının alacağının doğumundan sonra yapılmış olması gerekir. Bkz. Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* (2. bası, Yetkin 2018) 486. İlgili düzenlemenin üçüncü fıkrasında bazı ivazlı tasarruflar da bağışlama gibi

Öğretide iptal davasının borçlunun alacaklılardan mal kaçırmak için yaptığı, şüpheli tasarrufların iptal edilebilmesi için öngörülmüş bir mekanizma olduğu sıkça ifade edilmektedir⁵¹. Borçlunun borcunu ödeyemeyeceğinin anlaşılmasından belirli bir süre önce yapılan karşılıksız kazandırmalar için bu yönde bir şüpheyi kuşkusuz doğal karşılamak gerekir. Ancak kanımca ilginç olan, kanun koyucunun bu şüphenin çürütülmesine olanak dahi tanımamış olmasıdır. Zira bağışlanan, kendisinin ve borçlunun alacaklıya zarar verme kastının bulunmadığını ileri sürerek iptale karşı koyma şansına sahip değildir⁵². Diğer bir ifadeyle, kanun koyucu bir kez daha bağışlanan lehine yapılan karşılıksız kazandırmanın tabiri caizse *ikinci sınıf bir kazandırma* olarak gördüğünü bir kere daha ortaya koymuştur. Ne de olsa, *Serozan*'ın isabetli deyişiyle, “*ele borcu olanın eli açık olmamalıdır*.”⁵³

IV. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA VE HUKUKUN UYUMLAŞTIRILMASI ÇALIŞMALARINDA DURUM

A. AVRUPA HUKUK SİSTEMLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Çalışmanın üst kısmında yapılan açıklamalardan, Roma hukukunda ve Cermen hukukunda hak sahibi olmayan kişiden yapılan kazandırmalara yönelik yaklaşımın taban tabana zıt olduğu anımsanacaktır. Avrupa hukuk sistemlerine baktığımızda, malik olmayan kişiden (*a non domino*) hak kazanımına ilişkin olarak, iki ucunda bahsi geçen bu yaklaşımların bulunduğu geniş bir spektruma sahip, birbirinden önemli ölçüde ayrılan yaklaşımların kabul edildiği görülmektedir⁵⁴. Örneğin Portekiz hukuku Roma hukukundaki malik yanlısı anlayışa yaklaşmakta⁵⁵, buna karşılık İtalyan hukuku, Cermen hukukunun çalınan ve kaybolan eşyalar bakımından dahi bir ayırım yapmaksızın üçüncü kişinin menfaatlerini gözeterek yaklaşımını sürdürmektedir⁵⁶. Fransız hukuku, Avusturya hukuku, Alman hukuku ve Türk-İsviçre hukuk sistemlerinde benimsenen anlayış ise bu iki uç yaklaşımın ortasında yer almakta ve eşyanın, malikin elinden rızası dâhilinde çıkıp çıkmamasına bağlı bir ayırma gitmektedir⁵⁷.

Fransız Medenî Kanunu'nda emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle kazanıma ilişkin açık bir kural mevcut değildir. Bununla birlikte, devreden hak sahibi olmasa bile taşınır malın zilyedinden malın zilyetliğini

değerlendirilmiş ve geçersiz sayılmıştır. Ayrıntılı bilgi için Muşul (n 49) 274 vd.

51 Kuru (n 50) 483; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes (n 50) 583; Görgün, Börü ve Kodakoğlu (n 49) 533; Kathrin Kriesi, *Actio Pauliana* (RJL 2020) 137.

52 Kriesi (n 51) 137.

53 Serozan, Baysal ve Sanlı, *Borçlar Özel* (n 29) N 1065.

54 Arthur F Salomons, 'How to Draft New Rules on the Bona Fide Acquisition of Movables for Europe? Some Remarks on Method and Content' in Wolfgang Faber ve Brigitta Lurger (eds) *Rules for the Transfer of Movables* (Sellier 2008) 141, 142.

55 Karner (n 14) vd; Schellerer (n 14) 19; Salomons (n 61) 143. Portekiz hukukunda yer alan düzenlemeye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. José Caramelo-Gomes, 'Good Faith Acquisition – Why At All?' in Wolfgang Faber ve Brigitta Lurger (eds) *Rules for the Transfer of Movables* (Sellier 2008) 156 vd.

56 Karner (n 14) 16 vd; Schellerer (n 14) 22, Salomons (n 61) 14. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz Lukas Plancker ve Karl Pfeifer, 'Italien' in Christian von Bar (ed) *Sachenrecht in Europa Band 4* (Universitätsverlag Rasch Osnabrück 2001) 343 vd.

57 Karner (n 14) 19; Schellerer (n 14) 25. Bu konuda şematik bir çalışma için bkz. Salomons (n 61) 142.

iyiniyetle devralan kimsenin kazanımının korunabileceği öğretide ve yargı kararlarında 19. yüzyıldan beri kabul edilmektedir⁵⁸. Bunun kabulün dayanağını ise Fransız Medenî Kanunu'nun aksi ispat edilmedikçe taşınır malın zilyedinin malik sayılacağına ilişkin 2276. maddesinin birinci fıkrası (“*en fait de meubles, la possession vaut titre*”) oluşturmaktadır⁵⁹. Aynı düzenlemenin devamında kaybedilen ya da çalınan mallar açısından açık bir istisnaya yer verilmiş ve bu hallerde malikin 3 yıl içinde malı elinde bulunduran kişiye karşı dava açabileceği hükme bağlanmıştır⁶⁰.

Bu çalışmanın odak noktası olan soru bakımından belki de en net çözümü Avusturya Medenî Kanunu (‘AGBG’) sunmaktadır. Zira AGBG § 367 uyarınca, iyiniyetli üçüncü kişinin güveninin korunması ve kazandırmanın geçerli olabilmesi için bu kazandırmanın ivaz karşılığında (“*gegen Entgelt*”) yapılmış olması gerektiği açıkça hükme bağlanmıştır⁶¹. Avusturya Medenî Kanunu'nun aksine, Alman Medenî Kanunu'nda (‘BGB’) iy niyetli üçüncü kişinin kazanımının korunması için söz konusu işlemin karşılıklı olması yönünde bir şart yer almamaktadır (BGB § 932). Ancak Alman hukukunda ivazsız kazanımlarda “kural dışı bir kestirme”⁶² kabul edilmiş ve mülkiyet hakkını yitirmiş eski malike iyiniyetli üçüncü kişiye karşı (müdahaleden ötürü) bir sebepsiz zenginleşme talebi yönlendirebileceği hükme bağlanmıştır (BGB § 816, f. 1 ve § 822)⁶³. Bu şekilde eşya hukuku kurallarıyla değil ancak sebepsiz zenginleşme kurallarıyla bir menfaat dengesi sağlanmıştır⁶⁴.

Türk hukuku bakımından yapılan tüm açıklamalar kaynak İsviçre hukuku bakımından da aynen geçerlidir. Ancak bu noktada İsviçre hukukunda yer alan ve Türk hukukunda karşılığı olmayan görece yeni bir düzenlemeye işaret edilmelidir. Bu düzenleme, 2010 yılında yürürlüğe giren Aracılı Menkul Kıymetlere İlişkin İsviçre Federal Kanunu'nun (*Bucheffektengesetz*) hak sahibi olmayandan yapılan kazandırmalara ilişkin 29. maddesidir. İlgili hükümde aracılık edilen menkul kıymetler ya da bunlara ilişkin hakları iyiniyetle ve ivazlı bir şekilde devralanların kazanımlarının korunacağı açıkça hükme bağlanmıştır⁶⁵. Bu açıdan bakıldığında, yukarıda anılan düzenlemelere ek olarak,

58 Erwin Beysen, ‘Frankreich’ in Christian von Bar (ed) *Sachenrecht in Europa Band 4* (Universitätsverlag Rasch Osnabrück 2001) 221. Ayrıca bkz. Sauveplanne (n 14) 657; Martine Costa ve Wolfgang Faber, ‘Past, Present, and Future of the French “possession vaut titre” – Rule’ (2014) 3 (2) *European Property Law Journal*, 158.

59 Schellerer (n 14) 26; Costa ve Faber (n 58) 158. İlgili düzenlemede kazanımın bir ivaz karşılığında gerçekleşmesine yönelik bir şart açıkça yer almamakta, bu konuda öğretide her iki yönde de görüş ileri sürülmektedir. Bkz. Costa ve Faber (n 58) 204 vd.

60 Fransız Medenî Kanunu m. 2280'de ise TBK m. 989'a paralel olarak açık arttırma, pazar ya da benzeri eşya satanlardan malın edinilmiş olması ihtimalinde taşınır davasının ancak ödenen paranın iadesi koşuluyla açılabilmesi hükme bağlanmıştır. Bkz. Beysen (n 58) 222-223.

61 Emmenegger (n 7) 228; Karner (n 14) 29 vd.

62 Serozan, Baysal ve Sanlı, *Borçlar Genel* (n 37) § 25 N 3. Bu yaklaşımın, Alman hukukunda hem taşınır hem de taşınmazlara ilişkin tasarruf işlemleri bakımından sebepten soyutluk yaklaşımının kabul edildiği dikkate alındığında tutarlı olduğu düşünülebilir. Karş. Jens Thomas Fuller, ‘The German Property Law and Its Principles – Some Lessons for a European Property Law’ José Caramelo-Gomes, ‘Good Faith Acquisition – Why At All?’ in Wolfgang Faber ve Brigitta Lurger (eds) *Rules for the Transfer of Movables* (Sellier 2008) 202. Alman hukukuna hâkim soyutluk ve ayrılık ilkelerine ilişkin olarak bkz. Vardar Hamamcıoğlu *Tasarruf İşlemi* (n 6) 65.

63 Emmenegger (n 7) 228; Karner (n 14) 33; Özay (n 1) 1183.

64 Bu kuralların Alman hukukunda bağışlananın sağlanan “indirgenmiş korumanın” (*Minderprivilegierung des Beschenkten*) somut görünüşleri olduğu yönünde bkz Sieber (n 1) 88.

65 Rusch (n 40) 243; Ernst ve Zogg (n 1) Art 933, N 24a; Sieber (n 1) 127-128.

İsviçre hukukunda emin sıfatıyla zilyetten kazanım kurallarının ivazlı işlemlere hasredilmesi fikrini destekleyen bir başka dayanak daha ortaya çıkmıştır.

B. HUKUKUN UYUMLAŞTIRILMASI ÇALIŞMALARINDA DURUM

Avrupa hukuk sistemlerindeki bu yapısal farklılıklar karşılaştırmalı hukuk araştırması için bir engel teşkil etmese de karşılaştırmalı hukuk araştırmasının ilk aşamasının⁶⁶, yani konuya dair bir ortak paydanın tespit edilmesinin, başarısızlıkla sonuçlanacağını öngörmek güç değildir. Bu nedenle, konuya ilişkin “ortak” çözümün tespiti yerine “en iyi” çözümün bulunmasını amaçlayan bazı hukukun uyumlaştırılması çalışmalarına göz atmanın önemi iyice artmaktadır.

Hukukun uyumlaştırılması çalışmalarına bakıldığında malik olmayan kişiden iyiniyetli kazanım durumuna ilişkin iki mütevazı çabadan bahsetmek gerekir. Bunlardan ilki, özel hukukun birleştirilmesi amacıyla kurulan ve merkezi Roma’da bulunan Unidroit Enstitüsü’nün eski tarihli (1968 ve 1974) bir model kanun girişimidir. Diğeriyse Avrupa özel hukukunun temel ilkelerini ortaya koymak, ilgili kavramlara dair ortak tanımlamalar yapmak ve ileride oluşturulabilecek ortak bir özel hukuk düzenlemesine esas teşkil etmek amacıyla kaleme alınan (ancak nihayetinde bir akademik çalışma olmanın ötesine geçemeyen) ve 2009 yılında yayınlanan Avrupa Özel Hukukunun İlkeleri, Tanımları ve Model Kuralları – Ortak Referans Noktalarına İlişkin Taslak’tır (DCFR). Belirtmek gerekir ki bu konudaki uyumlaştırma çalışmalarının sayısının az olması ve genel kabul görmemesinin sebebi konunun teorik ve pratik önem arz etmemesi değil, eşya hukukunun bu uyumlaştırma çabalarından henüz pek nasibini almamış olmasıdır⁶⁷.

1960lı yıllarda uluslararası ticarete yaşanan gelişmelerin desteklenmesi ve malların satımına ilişkin Lahey Yeknesak Kanunu’nun (ULIS) desteklenmesi amacıyla, Unidroit bünyesinde ve Jean Georges Sauveplanne liderliğinde bir araştırma grubu oluşturulmuş ve doğrultuda ilk olarak 1968 yılında ekinde bir model kanun içeren bir taslak uluslararası antlaşma yayınlanmıştır. Daha sonra revize edilen bu model kanun son hâlini 1974 yılında almıştır⁶⁸. Her ne kadar söz konusu uyumlaştırma önerileri günün sonunda kabul edilmemiş olsa da bu önerilerin getirilme amacının konu hakkındaki *en iyi çözümün* bulunması olduğu göz önünde bulundurulduğunda, taslağın yine de dikkate alınmaya değer olduğunu söylemek kanımca mümkündür⁶⁹. Konumuz açısından önem arz eden düzenleme ise ilgili model kanunun henüz ilk maddesinde yer bulan ve sadece bir ivaz karşılığı yapılan devirlerin düzenlenimin kapsamında olduğunu açıkça belirten hükümdür⁷⁰.

66 Jürgen Basedow, ‘Karşılaştırmalı Hukuk ve Kullanıcıları’ (çeviren Gökçe Kurtulan) (2016) 74(2) İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası 879, 887.

67 Bu ilgi eksikliğinin olası gerekçelerine ilişkin ayrıntılı bir değerlendirme için bkz Karner (n 14) 41 vd.

68 Karner (n 14) 47. Bkz Draft Convention Providing A Uniform Law on the Acquisition in Good Faith of Corporeal Moveables. Tam metin için <<https://www.unidroit.org/english/documents/1975/study45/s-45-58-e.pdf>> accessed 6 July 2024.

69 Aynı yönde Karner (n 14) 48.

70 “The present law shall apply to the acquisition of value, by way of, for example sale, exchange, pledge, of rights in rem over corporeal moveables...”

Çok daha yeni tarihli DCFR'nin konumuz açısından önem arz eden hükmü ise 8. kitabının 3:101. maddesidir. İlgili düzenleme uyarınca da hak sahibi olmayan bir kişiden iyiniyetle mülkiyetin kazanılabilmesi, kazanımın bir ivaz karşılığında yapılması şartına bağlanmıştır⁷¹. Düzenlemenin şerhinde, ilgili önerinin Avrupa hukuk sistemlerinde tespit edilen bir ortak payda olmadığına altı çizilmiş ve bu önerinin daha ziyade bir hukuk politikası tercihi sonucu olduğu ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iyiniyetle kazanım kuralının sadece ivazlı işlemler bakımından uygulanmasının taraf menfaatlerinin dengelenmesine daha iyi hizmet edeceği ve ticaret hayatının isterlerine gölge düşürmeyeceği belirtilmiştir⁷².

Özetle, Avrupa hukuk sistemlerine bakıldığında konuya ilişkin çözümlerin geniş bir spektruma yayıldığını, bu konuda ortak ya da en azından baskın bir dogmatik yaklaşımın dahi tespit edilemediğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte karma çözüm yolunu seçmiş Alman hukuk çevresinde⁷³ yer alan sistemlere bakıldığında ivazsız işlemler bakımından daha düşük bir korumanın kabul edildiğine dair emarelere rastlanabilmektedir. Avusturya hukukunda bu açık bir düzenlemeyle, Alman hukukunda ise sebepsiz zenginleşmede dolaysızlık kuralına getirilen istisnayla yapılmaktadır. İsviçre hukukunda ise 2010 yılında kabul edilen aracılı menkul kıymetlere ilişkin özel bir Kanun'da bu bakış açısı somutlaştırılmıştır. Hukukun uyumlaştırılmasına ilişkin olarak anılan çalışmalarda kabul edilen en iyi çözümün de bu yönde olduğu dikkate alındığında, TMK m. 988'in daraltıcı yoruma tâbi tutulması fikrinin güç kazandığını söylemek kanımca yanlış olmayacaktır.

V. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İşlemlerin hızlı ve güvenilir bir şekilde ilerleyebilmesi ticaret hayatının bir gereğidir. Bu nedenle kişilerin alışveriş yaparken aldıkları mal üzerindeki hak sahipliğine ilişkin uzunca bir araştırma yapmalarını beklemenin ticaret hayatının doğasına aykırı olacağı konusunda şüphe yoktur⁷⁴. İşlem güvenliği ya da alışveriş güvenliği olarak anılan bu ilke, hak sahibi olmayandan iyiniyetle mülkiyetin kazanılmasına ilişkin TMK m. 988 hükmünün de en önemli nedeni ve desteği olarak görülmüştür⁷⁵. Ancak buradan hareketle kanun koyucunun her ihtimalde işlem güvenliği ilkesini öncelediği ve hak sahibi olmayan kişilerden yapılan kazanımları koruduğu yanılığısına kapılmamak gerekir. Bilindiği üzere TMK m. 989 uyarınca kaybedilen ve çalınan eşyalar bakımından taşınırı devralan kişi, iyiniyetli olsa bile taşınırın mülkiyetini kazanmayacağı açıkça düzenlenmiştir. Dahası, işlem güvenliğinin doğal olarak en üst seviyede korunması beklenen "açık arttırma, pazar ya da benzeri eşya

71 "(I) Where the person purporting to transfer the ownership (the transferor) has no right or authority to transfer ownership of the goods, the transferee nevertheless acquires and the former owner loses ownership provided that: (...) (c) the transferee acquires the goods for value; (...)"

72 von Bar ve Clive (n 37) 4827-4830.

73 Konrad Zweigert ve Hein Kötz, *Einführung in die Rechtsvergleichung* (3rd ed, Mohr Siebeck 1996) 130 vd.

74 Rusch (n 40) 31; Sauveplanne (n 14) 652.

75 Bkz. Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir (n 14) 123. Belirtmek gerekir ki ivazlı işlemler bakımından dahi işlem güvenliği ilkesinin yerindelğini sorgulayan yazarlar olmuştur. Bu yazarlara göre taşınırının zilyetliğini birine emanet eden kişi ve emin sıfatıyla zilyetten taşınırı devralan üçüncü kişinin menfaatleri aslında eş değerdir. Bu nedenle bu menfaat çatışmasında daha eski tarihli olan hakka, yani malikin mülkiyet hakkına öncelik tanınmalıdır. Bu görüşler için bkz Guisan (n 6) 209-210.

satanlardan” alınan eşyalar için dahi tam bir koruma getirilmemiş, ancak bu kişilere karşı açılacak olan taşınır davası ödenen bedelin geri verilmesi koşuluna bağlanmıştır. Hâl böyleyken, alışveriş ya da işlem güvenliği gerekçesinin ortada gerçek bir alışverişin bulunmadığı karşılıksız kazandırmalar için yeterince ikna edici olmadığı ortadadır.

Hukuki görüşüne güven ilkesi de düzenlemeye yadsınamaz bir dayanak sunmaktadır. Ancak bu destek de koşulsuz değildir. Zira TMK m. 989 hükmünde de açıkça düzenlendiği üzere, yaratılmış görünüşe güvenmek, yani taşınırı zilyedinden iyiniyetle, bu kişinin malik olduğuna inanarak devralmak da kazanımın koruması için yeterli kabul edilmemiştir. Ekonomik açıdan bakıldığında, hukuki görünüşe güven ilkesinin kişilerin sözleşmenin karşı tarafına ve konusuna ilişkin ayrıntılı bir araştırma yapma gerekliliğini bir ölçüde ortadan kaldırarak işlem maliyetlerinin azalmasına ve kaynakların daha etkin dağıtılmasına katkı sağladığını söylemek mümkündür⁷⁶. Bununla birlikte gereğinden fazla ya da körü körüne güvenin korunmaya layık olmadığı su götürmez bir gerçektir, zira bir risk kim tarafından daha maliyetsiz bir şekilde bertaraf edilebiliyorsa, riskin ona ait olduğu kabul edilmelidir. Hukuki görünüşe güvenin korunması için aranan bir diğer önemli şart ise, bu güvene dayanılarak hareket edilmiş olmasıdır⁷⁷. Lehine karşılıksız bir kazandırma yapılan kişi içinse bu şartın yerine geldiğini söylemek, dolayısıyla korunmayı hak eden bir güvenden bahsetmek de kanımca mümkün değildir⁷⁸.

Kuralın tarihsel gelişiminin de ortaya koyduğu üzere burada birbiriyle çatışan ve birbirini dışlayan iki menfaat söz konusudur. Bu menfaat çatışmasında kimden tarafta durulacağına ya da menfaatlerin nasıl dengeleneceğine ilişkin olarak verilecek karar kuşkusuz bir hukuk politikası tercihidir⁷⁹. Bu tercih yapılırken, karşılıksız kazandırmaların ticaret hayatına yabancı olduğu ve hukuk sistemimizin bütününe bakıldığında karşılıksız kazandırmalara birçok açıdan indirgenmiş bir korumanın söz konusu olduğu unutulmamalıdır. Hatta öyle ki, hukuki görünüşe güven ilkesinin temelinde yatan, zilyetliğin mülkiyet hakkının aleniyetini sağlama işlevini gerçekleştirdiği fikrinin dahi finansal kiralama, *lease-back*, mülkiyeti saklı tutma gibi sözleşmelerin sıkça akdedildiği günümüzde ne kadar geçerli olduğunun sorgulanmaya müsait olduğu gözden kaçırılmamalıdır⁸⁰. Kaldı ki, malı emin sıfatıyla zilyedinden iyiniyetle ancak ivazsız bir şekilde devralan kişi lehine hiçbir hukuki korumanın mevcut olmadığını söylemek de isabetli olmaz. Zira TMK m. 988 kuralının ivazlı kazanımlara hasredilmesi yönünde yapılacak bir yorum, sadece iyiniyetli bağışlananın mülkiyeti anında kazanmasının önünde bir engel teşkil eder; yoksa bu kişinin TMK m. 777 uyarınca söz konusu taşınırın mülkiyetini kazandırıcı zamanaşımı yoluyla kazanmasını ya da bağışlama sözleşmesine aykırılıktan dolayı bağışlayana karşı tazminat talebinde bulunmasının önüne geçmez.

76 Rusch (n 40) 32.

77 Rusch (n 40) 65, 244.

78 Rusch (n 40) 70, 244; Sieber (n 1) 127. Karş. Barth (n 28) 287; Özay (n 1) 1186.

79 Aynı yönde Salomons (n 61) 148.

80 Gökçe Kurtulan Güner, *Trust ve Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi* (On İki Levha 2020) 485.

Bu mülahazalar ışığında, TMK m. 988 hükmünün daraltıcı bir yoruma tâbi tutulması ve düzenlemenin sadece ivazlı kazanımlar bakımından uygulanabilir olduğunun kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

- Barth F, 'Gültigkeit bzw. Wirksamkeit der Handschenkung einer anvertrauten Sache' (2021) *Basler Juristische Mitteilungen* 275-294.
- Basedow J, 'Karşılaştırmalı Hukuk ve Kullanıcıları' (çeviren Gökçe Kurtulan) (2016) 74(2) *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası* 879-917.
- Becker H, *Berner Kommentar zum schweizerisches Zivilgesetzbuch OR 1-183 Allgemeine Bestimmungen* (Stämpfli 1945).
- Beysen E, 'Frankreich' in Christian von Bar (ed) *Sachenrecht in Europa Band 4* (Universitätsverlag Rasch Osnabrück 2001).
- Bucher E, *Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil* (2nd ed, Schulthess 1988).
- Çabri S, *Miras Hukuku Şerhi, Cilt I* (2. bası, On İki Levha 2022).
- Caramelo-Gomes J, 'Good Faith Acquisition – Why At All?' in Wolfgang Faber ve Brigitta Lurger (eds) *Rules for the Transfer of Movables* (Sellier 2008).
- Costa M ve Faber W, 'Past, Present, and Future of the French "possession vaut titre" – Rule' (2014) 3 (2) *European Property Law Journal* 147-210.
- Emmenegger S, 'Schenkung und Gutgläubenschutz' in Pascal Pichonnaz, Nedim Peter Vogt and Stephan Wolf (eds), *Spuren des römischen Rechts – Festschrift für Bruno Huwiler zum 65. Geburtstag* (Stämpfli 2007).
- Erdönmez G, *Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali* (On İki Levha 2019).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (28. bası, Legem 2023).
- Eren F, *Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası* (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1973).
- Ernst W and Zogg S, 'Art. 824-836 ZGB' in Thomas Geiser ve Stephan Wolf (eds), *Basler Kommentar zum BGB II* (7th edn, Helbing Lichtenhahn 2023).
- Füller JT, 'The German Property Law and Its Principles – Some Lessons for a European Property Law' José Caramelo-Gomes, 'Good Faith Acquisition – Why At All?' in Wolfgang Faber ve Brigitta Lurger (eds) *Rules for the Transfer of Movables* (Sellier 2008).
- Glendon MA, 'Reflection on the Comparative Study of Law in the 21st Century' in Katharina Boele-Woelki ve Diego P. Fernandez Arroyo (eds), *The Past, Present and Future of Comparative Law* (Springer 2018).
- Görgün LŞ, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflas Hukuku* (Yetkin 2022).
- Guisan F, *La Protection de l'Acquéreur de Bonne Foi en Matire Mobilière* (Editions René Thonney-Dupraz 1970).
- Gümüş MA, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı* (7. baskı, Filiz 2023)
- Honsell H, *Schweizerisches Obligationenrecht Besonderer Teil* (10th ed, Stämpfli 2017).
- Huguenin C, *Obligationenrecht Allgemeiner und Besonderer Teil* (3rd ed, Schulthess 2019).
- Hurst-Wechsler M, *Herkunft und Bedeutung des Eigentumserwerbs kraft guten Glaubens nach Art. 933 ZGB* (Schulthess 2000).
- Işıkaç Y ve Metin S, *Hukuk Metodolojisi* (4. Bası, Filiz 2013).
- Karayalçın Y ve Yongalık A, *Hukukda Öğretim – Kaynaklar – Metod* (8. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2020).

- Karner E, *Gutgläubiger Mobiliarerwerb – Zum Spannungsverhältnis von Bestandschutz und Verkehrsinteressen* (Springer 2006).
- Koller A, *OR AT Band 1* (5th ed, Stämpfli 2023).
- Kramer EA, *Juristische Methodenlehre* (6th ed, Beck 2019).
- Kriesi K, *Actio Pauliana* (RJL 2020).
- Kurtulan Güner G, *Trust ve Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi* (On İki Levha 2020).
- Kuru B, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* (2. bası, Yetkin 2018).
- Kuru G, ‘Thibaut ve Savigny’de Resepsiyon ve Kodifikasyon Hareketleri’ (2017) MÜHFHAD 22(1) 201-228.
- Muşul T, *Tasarrufun İptali Davaları* (Adalet 2015).
- Nar A, *Türk Miras Hukukunda Tenkis* (On İki Levha 2016).
- Nomer HN ve Akbulut PE, *Medeni Hukuka Giriş Bölüm I* (7. Bası, Filiz 2022).
- Nomer HN ve Ergüne MS, *Eşya Hukuku* (10. Bası, On İki Levha 2023).
- Oğuzman MK, Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, *Eşya Hukuku* (23. Bası, Filiz 2020).
- Öz MT, *Öğreti ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme* (Kazancı 1990).
- Özay OL, ‘Emin Sıfatıyla Zilyedin Taşınırı Bağışlamasının Hükmü’ (2022) 12(2) Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1177-1192.
- Pekcanitez H, Atalay O, Sungurtekin Özkan M ve Özekes M, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* (2. bası, Yetkin 2015).
- Plancker L ve Pfeifer K, ‘Italien’ in Christian von Bar (ed) *Sachenrecht in Europa Band 4* (Universitätsverlag Rasch Osnabrück 2001).
- Rusch AF, *Rechtsscheinlehre in der Schweiz* (Dike 2010).
- Salomons AF, ‘How to Draft New Rules on the Bona Fide Acquisition of Movables for Europe? Some Remarks on Method and Content’ in Wolfgang Faber ve Brigitta Lurger (eds) *Rules for the Transfer of Movables* (Sellier 2008).
- Sauveplanne JG, ‘The Protection of the Bona Fide Purchaser of Corporeal Movables in Comparative Law’ (1965) 29 (4) The Rabel Journal of Comparative and International Private Law 651-693.
- Schellerer J, *Gutgläubiger Erwerb und Ersitzung von Kunstgegenständen* (Mohr Siebeck 2016).
- Schwenzer I ve Fountoulakis C, *Schweizerisches Obligationenrecht Allgemeiner Teil* (8. bası, Stämpfli 2020).
- Serozan R ve Engin Bİ, *Miras Hukuku* (8. bası, Seçkin 2022).
- Serozan R, Baysal B ve Sanlı KC, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm* (On İki Levha 2022).
- Serozan R, Baysal B ve Sanlı KC, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm* (3. bası, On İki Levha 2018).
- Serozan R, *Serozan Hukukta Yöntem – Mantık* (yayına hazırlayan Yeşim M. Atamer) (On İki Levha 2024).
- Sieber L, *Der bereicherungsrechtliche Ausgleich bei Leistungsketten* (Stämpfli 2015).
- Sirmen AL, *Eşya Hukuku* (11. Baskı, Legem 2023).
- Stark EW ve Lindemann B, *Berner Kommentar zum Art. 919-941ZGB Der Besitz* (Stämpfli 2016).
- Tandoğan H, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1* (6. bası, Vedat 2008).
- Vardar Hamamcıoğlu G, *Bağışlama Sözleşmesi* (Adalet 2016).
- Vardar Hamamcıoğlu G, *Medeni Hukukta Tasarruf İşlemi Kavramı* (On İki Levha 2014).
- Vogt NP ve Vogt A, ‘Art. 239 OR’ in Corinne Widmer Lüchinger ve David Oser (eds), *Basler Kommentar zum OR I* (7th ed, Helbing Lichtenhahn 2020).
- von Bar C ve Clive E (eds), *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference (DCFR) Volume 5* (Sellier 2009).

von Tuhr A ve Peter P, *Allgemeiner Teil des schweizerischen Obligationenrechts Band 1* (3rd ed, Schulthess 1979).
Yakuppur S, *Tapu Kütüğüne Güven İlkesi* (On İki Levha 2016).
Zevkliler A ve Gökyayla KE, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (22. bası, Vedat 2024).
Zweigert K ve Kötz H, *Einführung in die Rechtsvergleichung* (3rd ed, Mohr Siebeck 1996).